

# KRÚDY GYULA, Szindbád kalandjainak megálmodója elhunyt

A szíve ölte meg a lelűnt idők regényes alakjainak megmintázóját. — Egy szép magyar élet csendes kihunyása.

## Amikor a nagy író heteken át Áradon mulatott...

Ma délután örök álmra csukódott össze a legszebb magyar szem. Talán még egyszer utoljára magába itta a fényt, az ezer színt és az örök mozgást, a fonnyadt karok is megmozdultak gyenge ölelésre, hogy szerelmesen magukhoz szorítsák az életet, azután előbújt valamilyen rejtelmes ismeretlenből a fekete titok és ráborította sötét palástját az elfáradt testre. És ugyanabban a pillanatban Krúdy Gyula, a még megmaradt utolsó nagy magyar író elindult a vörös postakocsin egy más életbe új szerelmek, új vágyak felé. Mesebeli táltosok röpitik az öreg batárt, a bakon Szindbád ül, benn a ruganyos bőrpárnákon pedig a Fejedelem régen elfelejtett idők régi dámaival beszélget csendesen, uriasan, azon az édes magyar nyelven, amelyen egyedül csak ő tudott beszélni a magyarok közül. Az örökfényes menyország hatalmas kapuja éles nyikorgással tárul ki, mint valami nemesi kuria portája a Nyírségben, aranyszárnyu, illatos angyalkák sietnek a Fejedelem elé, aki nagyuri leereszkedéssel simogatja meg szőszke fejüket, azután elvonul valamilyen csodálatos álomligetbe tovább álmodni édes Tegnapiokról, gyönyörű asszonyokról, királyokról, koldusokról, bölcsőkről, bolondokról, lovagokról meg kalandárokról.

Lenn, a magyar globuson, amely az égből alig látszik nagyobb, mint a pajkos Gaál pipájának kupakja, csendesen járnak az emberek, mert meghalt Krúdy Gyula, az utolsó mese-mondó...

### EGY NEMES KOR NEMES EMBERE

Krúdy Gyula élete a legszebb magyar élet volt. Nyíregyházán, a legmagyarabb városban született 1878-ban. Az öreg Krúdy-házban már születésekor körülölelte a mese. Híres betyárok és pandurok kora alkonyodott le abban az időben, mulatni is tudtak még az emberek, meg lehetett vármegyére híres szép asszonyok is éltek a hétszilvafás kuriákban. A felnövő fiatal Gyula diák füle felitta ezeket a történeteket és szíve rezonált a Nyírség ezer legendájára. Magasra nőtt gyönyörű szál férfi volt és Nyíregyházán utánafordultak a lányok és asszonyok az uccán. Szűknek találta szülővárosát, valahogy úgy érezte itt magát, mint aki szűk kabátba bujt, azután az ördög is csábította írói formájában és egy szép napon ezer mesével a tarsolyában megérkezett Debrecenbe. Beült a redakcióba. Itt új színekkel és új emberekkel ismerkedett meg. Kitarult eléje egy ismeretlen, bolondos, de mégis édes világ, hű barátok és csalfa asszonyok ölelték körül és Krúdy Gyula mindent és mindenkit habzsolva szívott fel. Az álma azonban Budapest volt. A magyar főváros akkor kezdett csillogóan színes ruhába bujni és a nyírségi fiatalember ott akart lenni a metropolis születésénél. Csak néhány évig mulatott és udvarolt a kálvinista Rómában, azután felköltözött Budapestre, amely megértő szeretettel fogadta a vidéki fiút.

### A MAGYAR IRODALOM GYÖNGYSZEMEI

Tizenkilenc éves korában jelent meg első könyve, az „Üres a fészek és egyéb történetek” egyszerre felfigyelt mindenki. Bródy Sándor, című novelláskötete. A friss, tiszta magyar írásra Mikszáth Kálmán, Herczegh Ferenc és az öreg Jókai Mór is meglátták a nyírségi fiatalemberben az új magyar ígéretet. Két év múlva már másik kötetet kopogtatott az irodalom kapuján, kijött

az „Ifjuság”, majd még ugyanebben az évben „A vig ember bus meséi”. Azután sűrű egymásutánban jelentek meg a regényei: „Szeretlek”, „Hamu”, „Pál Apostol levelei”, „Aranybánya”, meg rengeteg ifjúsági munka, amelyekben a szabadságharcot és az azt követő időket dolgozta fel vezető színes stílusban, utánozhatatlan elmesélő készséggel. Legnagyobb sikerű írása „A vörös postakocsi”, „Az álmok hőse”, „A podolini kísértet”, „Pajkos Gaálék”, „Nyíri csend”, „Hét szilvafa”, „A betyár álma”, „Bukfenc”, „Szindbád ifjúsága”, „Szindbád utazásai”, „Hét bagoly”,

## Krúdy Gyula, a szép asszonyok lovagja

Krúdy Gyula nemcsak megírta, hanem végig is élte hősei különös életét. Alakjait a közelmúltból mintázta. Ezek ittak, mulattak, dorbézoltak, kártyáztak, udvaroltak, szerettek, szenvedtek, különkődtek, eltemetkeztek a magyar bánatba és felébredtek a magyar megújulásban. Valami csendes melankólia borult rá regényalakjaira, a kik halk gordonkaszó mellett sirtak hangulatosan édes-bus magyar estéken. Ezek a hősök husból-vérből kovácsolt élő emberek voltak, akiknek az életét csak Krúdy Gyula látta és írta meg. És ilyen volt ő maga is. Volt benne valami Bródy Sándor derűs bohémijából, Mikszáth pipaszó melletti csendes filozófiájából, Ady Endre szilajságából. A leghíresebb pesti színésznők és legszebb uriasasszonyok tüntették ki kegyeikkel. Mulatozásairól sokszor napokig beszéltek Budapesten. Néha hetekre befeledkezett a lokálok lármájába, máskor hónapokra visszavonult remetének a Margitsziget csendjébe. Vagyonokat keresett írásaival és mégsem volt pénze. Egy régen hallott história vagy valamilyen öreg korcsma kedvéért elutazott messze vidékekre. Barátkozott vén juhászokkal, hogy hallgathassa a puszta históriáját, nyugalmazott katonatisztekkel és udvari emberekkel, hogy bepillantson a Ferenc József köré szőtt titok függöny mögé, uccalányokkal, kalandorokkal, forradalmárokkal, művészekkel, gyermekekkel, övé volt az egész régi Magyarország. Hogy ki volt Krúdy Gyula, azt a leghívebben az alábbi kis történet adja vissza:

Még régen, a háboru előtt délelőtt összejött a pesti gőzfürdőben egy öreg urral, aki szépen tudott mesélni. Eppen a Vigaszínházba készülődött, mesedélelőttre. Krúdy Gyula kérte, hogy maradjon, de az öreg szabadkozott, nem hagyhatja ott a közönséget, azután nem mondhat le az öt forint honoráriumáról. Az író erre benyúlt a zsebébe, kivette utolsó öt forintját, átadta a mesélőnek, maga mellé ültette a pamlastra és ráparancsolt: — Most mesélj nekem...

### SZINFOLTOK AZ ARADI PALETTÁN

Néhány meleg színfolt Aradnak is kijutott Krúdy Gyula életéből. Még a debreceni jóidőben örök barátságot kötött Lits Antallal, a néhány év előtt elhunyt aradi hírlapíróval. Egy redakcióban dolgoztak, egy korcsmában mulattak, talán egy asszonynak udvaroltak is. Azután széjjelvááltak: az egyik elment Budapestre, a másik Aradra. De a barátságot a távolság nem szakította széjjel. Krúdy Gyula pályája magasra ívelt és cikkeiben, egyik-másik elbeszélésében is megemlékezett Lits Antarról, akinél szebben senki sem tudott mulatni. Amíg a háboru ki nem tört, minden esztendőben lejött Aradra barátjához.

„Tegnapok ködlovagjai”. Egész könyvtár. És élete végéig hű maradt első szerelméhez: az újsághoz is. Ragyogóan okos és mélyenszántó írásai évtizedekig csemegéi voltak a Pesti Naplónak, utóbb a Reggelen jelentek meg hangulatképei. Még a mai, furcsa, rideg korban is eseménynek számított egy-egy Krúdy-cikk.

— Tónikám, ha nem dobsz ki, itt maradok nálad egy-két napra.

És lett belőle két-három hét. A régi Feaér Kereszt, Vadászkiút, a Löwy Náci bodega meg a Jópásztor vendéglő hangos volt a cigánymuzsikától meg a nótától. Pestről jöttek a sürgető levelek kiadóktól és szerkesztőktől, de Krúdy nem is válaszolt rájuk. Nem akart megválni, könny gyült szép fekete szemébe, nem szólt egy szót sem, felült a vonatra és visszament Budapestre. Lits Antal rendszerint minden esztendőben visszazaadta a vizitét. Akkor a Margitszigeten, a bujai kis korcsmákban, meg a divatos orfeumokban folyt a mulatozás hetekig. Az égből most megint találkozik a két barát. Krúdy Gyula bizonyára bus-vidáman köszönti a régi debreceni zsurnalisztát:

— Tónikám, nagyon megváltozott odalenn az élet, az emberek már mulatni is elfelejtettek. És valamilyen hűvös égi korcsmában felcsendül a régi nóta az utolsó magyar uri vendég száján.

Károly Sándor

Krúdy Gyulát éppen a szíve ölte meg, amiről oly híres volt. Reggel váratlanul végzett vele a szívszélhűtés. Szívba régen kinozta, de most nem betegeskedett. Felesége pénteken reggel hét órakor bevásárolni ment. Amidőn hazaérkezett, hozzálátott, hogy a még ágyban fekvő férjének reggelijét elkészítse. Mialatt a szerető feleség, ezzel foglalatzkodott, jött el Krúdyért a halál. Felesége már halottan találta ágyában.

Krudynak ez a felesége második volt. Az első szintén irodalommal foglalkozott, „Satanela” álnév alatt írt szépirodalmi lapok részére tárcákat. Első házasságából három gyermeke született. Válás után váradai Rózsa Zsuzsát vette el, tőle származik Zsuzsi nevű lánya.

Az író szegényen halt meg. Családját komoly anyagi gondok között hagyta. Magyar író sors.